

Blog No: 66
19.11.2021

Deniz ÜNVER

Bağımsız Araştırmacı

Asya, Afrika ve Avrupa arasında bulunması sebebiyle, Doğu Akdenizin dünya ticaretinde önemli bir yeri bulunmaktadır[1]. Buna ek olarak, Doğu Akdenizin stratejik konumu Asya ve Avrupa pazarları arasında en kısa yolu sağlamaktadır[2]. Nitekim küresel ticaretin ve malların yüzde 12si (ki bu 1 trilyon dolardan fazlaya denk gelmektedir) her sene Doğu Akdenizden geçmektedir[3]. Avrupa enerji talebinin yüzde 70nin Akdeniz üzerinden taşındığından[4], bölgenin enerji taşımacılığı için bir rota olarak konumu başka bir önemli noktadır[5]. Bu bağlamda Çin Halk Cumhuriyeti de bölgeye yoğun ilgi gösteren önemli küresel aktörlerden biridir.

Çin, Akdenizdeki ekonomik etkisini arttırmış olmasına rağmen bölgedeki yeni aktörlerden biri olarak kabul edilmektedir[6]. Doğu Akdeniz Çinin Kuşak ve Yol Girişiminin çok önemli bir parçası olmasından dolayı bölge Çin için vazgeçilmez bir konuma sahiptir. Şu ana kadar Çin, kendini bölge ülkelerinin birçoğunda görünür kılmıştır. Örneğin, Mısırdaki Süveyş Kanalı Sanayi Bölgesine Çinin yatırım yapmış olduğu bilinmektedir[7]. Çin ayrıca Mısırın Yeni İdari Başkentinin limanlarına inşa etmektedir. Ülke, Yunanistandaki birçok temiz enerji projelerine dahil olmakta ve yatırım yapmaktadır[8]. Dahası, Çinin İsraildeki ulaşım, teknoloji ve diğer sektörlerde pek çok projeye dahil olduğu bilinmektedir ve Emba Hunutlu elektrik santrali Çinin ülkedeki en büyük yatırımı konumundadır[9]. İsrail örneğinde, Pekinin ABDyi alarma geçiren amacının, ülkedeki yüksek teknoloji sanayiye

ulaşmak olduğu söylenebilir[10]. Türkiyede Çin Kanal İstanbul Projesinin finanse etmek için müzakere etmekte[11], Çinin özel sektörü ise Türkiyedeki madencilik, ulaşım ve enerji projelerine katılmaktadır[12]. Bir diğer çarpıcı örnek ise Libyadır. Libyada, Çinin devlet şirketi olan Petro-China, Ulusal Petrol İşletmeleri ile iş yapmaktadır[13]. Suriyede, Çin 2017den beri yeniden yapılanma rolü üstlenmektedir[14]. Son olarak, Lübnanın kuzeyinde, Çinin Trablus Limanını genişletilmesine katılması beklenmektedir[15].

Çinin liman inşasının dünyadaki Çin etkisi açısından son derece önemli olduğu söylenebilir. Çin hükümeti resmi olarak yurtdışı faaliyetlerini açıklamasa da halka açık kaynaklardan Çinin 63 ülkede en az 100 limanda varlığı olduğu anlaşılmaktadır[16]. Bu sebeple Çin, tıpkı dünyanın diğer bölgelerinde yaptığı gibi etki alanını büyütmek için Akdenizdeki limanlara yatırım yapmaktadır[17]. Yunanistandaki Pire Limanı (ki Çinin Avrupa Birliği ile ticareti için oldukça önemlidir),[18] Mısırdaki Bur Said ve İskenderiye Limanları, İsraildeki Ashdod ve Hayfa Limanları, İstanbulun Ambarlı Limanındaki Kumkapı Terminali ve İtalyadaki Savona, Trieste, Genova ve Nepal Limanları Çinin bilinen liman stratejisinin örneklerindendir[19]. Nitekim, resmi Çin medyasının belirtmiş olduğu üzere, Çin Başkanı Şi Jinping 2013ten beri her sene bir limanı ziyaret etmesi[20] Pekinin yatırım yapmış olduğu uluslararası limanlara verdiği önemi göstermektedir.

Ekonomik ilişkiler dışında, Pekin Akdenizdeki askeri varlığını da arttırmıştır. Örnek olarak Mayıs 2015te bölgedeki ilk askeri tatbikatını Rusya ile gerçekleştirmiştir[21]. ABD kaynaklarına göre Akdeniz, son zamanlarda en çok askerileştirilmiş bölgelerden birine dönmüştür[22].

Buna rağmen, doğal kaynaklar üzerine yakın zamanda ortaya çıkan siyasi tartışmalar ve gerilimler göstermektedir ki Doğu Akdenizin güvenliği ve istikrarı Çinin Kuşak ve Yol Girişimi için elzem bir öneme sahiptir[23]. Ocak 2009da Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY), Mısır, Yunanistan, İsrail, İtalya, Ürdün ve Filistin Doğu Akdeniz Gaz Forumuna katılmış,[24] ancak Türkiyenin dışlanması Akdenizdeki mevcut gerilimleri yoğunlaştırmıştır. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğanın ve Yunanistan Başbakanı Kiriakos Miçotakisin açıklamaları bölgede devam etmekte olan tartışmanın en net örneklerini teşkil etmektedir[25]. Dahası, Yunanistan ve GKRYyi destekleyen ABD donanmasının varlığı da Yunanistan/GKRY ile Türkiye arasındaki gerilimi derinleştirmektedir.

Çinin ekonomik hedeflerini gerçekleştirmek için şu ana kadar bölgedeki herhangi bir ihtilafa dahil olmamak konusunda dikkatli davrandığı iddia edilebilir. Bu durum, Çinin bölgedeki ihtilaflara yönelik ortaya koyduğu pek çok adımdan anlaşılabilir. Örneğin Pekin, Suriyede BM kararını Moskova ile birlikte veto ederken, bölgedeki yatırım seviyesini arttırmak için Şamda çatışmalar sürerken elçiliğini yoğun bir şekilde çalıştırmıştır[26]. Bir diğer hatırlanması gereken nokta ise, Libya Sivil Savaşı sırasında Çin Muammer Kaddafinin rejimini desteklemiştir, ki bu Libyaya Çin tarafından yapılmış olan 20 milyar dolarlık yatırımı açıklamaktadır[27]. İki örnek de göstermektedir ki Çinin bölgedeki varlığı, askeri çatışmalardan uzak dururken Çinin ekonomik çıkarlarını güvence altına almayı amaçlamaktadır.

Ancak bölgedeki farklı ülkelerin Çinin varlığına yönelik farklı tutumları vardır. Türkiye için

Çin, Orta Koridorunun gerçekleştirilmesinde önemli bir aktördür. Orta Koridor Girişimi ile Türkiye Doğu-Batı ticareti için bir merkez haline gelerek Asya, Orta Doğu ve Avrupadaki stratejik yerini pekiştirmeyi planlamaktadır[28]. Bunu gerçekleştirmek için Ankara ve Pekin, Orta Koridor Girişimi ve Çinin Kuşak ve Yol Girişimini birleştiren bir Mutabakat Anlaşması imzalamıştır[29]. Türkiyenin bu bağlamdaki planı Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu'nun Orta Koridor ile Türkiye yeni bir küresel lojistik üs haline gelecek söylemi ile doğrulanmıştır[30].

Şu kesindir ki Doğu Akdenizdeki Çin etkisi, tıpkı dünyadaki birçok yerde olduğu gibi Çinin artan ekonomik büyümesine paralel olarak büyümektedir. Bölgeyle ilgili olarak, Çin'in genel politikası, bölgesel aktörlerden herhangi birini düşmanlaştırmaktan kaçınmak gibi görünmektedir. Çin bir yandan da Kuşak ve Yolun geleceğinde stratejik yer işgal eden İzmir Limanı ve Kanal İstanbul konusunda Türkiye ile müzakereleri sürdürmektedir[31]. Ancak, Çinin Kıbrıs meselesi ve Ankaranın bu konudaki duruşuna yönelik tutumu belirsizdir. Çin, anlaşmazlığa herhangi bir şekilde karışmazken adadaki BM barış misyonunun varlığını desteklemektedir[32]. Çin ayrıca, Kıbrıs adasını çevreleyen sulardaki doğal kaynakların kullanımı konusunda Türkiye'nin bazı Akdeniz ülkeleriyle arasındaki anlaşmazlıkla arasına mesafe koymuştur. Doğu Akdenizdeki en uzun sahil şeridine sahip olan Türkiye, tartışmasız bir biçimde ne Çin ne de bir başka güç tarafından inkar edilemez bölgesel bir aktör konumundadır. Sonuç olarak Çin'in bölgede Türkiye'ye yönelik nihai duruşunun önemli jeopolitik sonuçları olacaktır.

**Fotoğraf: https://www.eastasiaforum.org/2017/04/28/are-japan-and-china-competing-in-the-middle-east/*

[1] Emre Demir, Turkey and China in the Eastern Mediterranean: Partners or Competitors?, *Global Voices*, 10 Eylül 2021, https://globalvoices.org/2021/09/10/turkey-and-china-in-the-eastern-mediterranean-partners-or-competitors/.

[2] Demir, Turkey and China in the Eastern Mediterranean: Partners or Competitors?.

[3] Demir, Turkey and China in the Eastern Mediterranean: Partners or Competitors?.

[4] Demir, Turkey and China in the Eastern Mediterranean: Partners or Competitors?.

[5] Demir, Turkey and China in the Eastern Mediterranean: Partners or Competitors?.

[6] Plamen Tonchev, A New Kid on the Block? China in the Security Conundrum of the Eastern Mediterranean, *Real Instituto El Cano*, https://blog.realinstitutoelcano.org/en/a-new-kid-on-the-block-china-in-the-security-conundrum-of-the-eastern-mediterranean/.

[7] Demir, Turkey and China in the Eastern Mediterranean: Partners or Competitors?

[8] Demir, Turkey and China in the Eastern Mediterranean: Partners or Competitors?

[9] Demir, Turkey and China in the Eastern Mediterranean: Partners or Competitors?

[10] Tonchev, A New Kid on the Block? China in the Security Conundrum of the Eastern Mediterranean.

[11] Tonchev, A New Kid on the Block? China in the Security Conundrum of the Eastern Mediterranean.

[12] Demir, Turkey and China in the Eastern Mediterranean: Partners or Competitors?

[13] Tonchev, A New Kid on the Block? China in the Security Conundrum of the Eastern Mediterranean.

[14] Tonchev, A New Kid on the Block? China in the Security Conundrum of the Eastern Mediterranean

[15] Tonchev, A New Kid on the Block? China in the Security Conundrum of the Eastern Mediterranean

[16] John Xie, Chinas Global Network of Shipping Ports Reveal Beijings Strategy, *VOA*, 13 Eylül, 2021, https://www.voanews.com/a/6224958.html.

[17] Alice Ekman, China in the Mediterranean: An Emerging Presence, *OCP Politika Merkezi*, Eylül 2018, https://www.policycenter.ma/sites/default/files/Ekman_China_Mediterranean_2018_0.pdf.

[18] Selçuk Aydın ve Ali İhsan Kahraman, China and the East Mediterranean Disputes, *TRT World*, 4 Haziran 2019, https://www.trtworld.com/opinion/china-and-the-east-mediterranean-sea-disputes-27998.

[19] Ekman, China in the Mediterranean: An Emerging Presence.

[20] Xie, Chinas Global Network of Shipping Ports Reveal Beijings Strategy.

[21] Demir, Turkey and China in the Eastern Mediterranean: Partners or Competitors?.

[22] Plamen Tonchev, A New Kid on the Block? China in the Security Conundrum of the Eastern Mediterranean.

[23] Aydın ve Kahraman, China and the East Mediterranean Disputes.

[24] Demir, Turkey and China in the Eastern Mediterranean: Partners or Competitors?.

[25] Aydın ve Kahraman, China and the East Mediterranean Disputes.

[26] Tonchev, A New Kid on the Block? China in the Security Conundrum of the Eastern Mediterranean.

[27] Tonchev, A New Kid on the Block? China in the Security Conundrum of the Eastern Mediterranean

[28] Demir, Turkey and China in the Eastern Mediterranean: Partners or Competitors?.

[29] Demir, Turkey and China in the Eastern Mediterranean: Partners or Competitors?

[30] Demir, Turkey and China in the Eastern Mediterranean: Partners or Competitors?

[31] Demir, Turkey and China in the Eastern Mediterranean: Partners or Competitors?.

[32] Tonchev, A New Kid on the Block? China in the Security Conundrum of the Eastern Mediterranean.

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: ÜNVER, Deniz. 2026. "DOĞU AKDENİZ'DE ÇİN - 19.11.2021." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2021 / 66. Kasım 19. Erişim Kasım 22, 2026. https://www.avim.org.tr/public/index.php/Blog/DOGU-AKDENIZ-DE-CIN-19-11-2021

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır